

פרשת בלק

וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם (כב, ז)

וברש"י ד"א קסם זה נטלו בידם זקני מדין, אמרו אם יבא ממנו בפעם הזאת יש בו ממש ואם ידחנו אין בו תועלת, לפיכך כשאמר להם לינו פה הלילה אמרו אין בו תקוה הניחוהו והלכו להם, ע"כ. ויש לדקדק דג' לשונות נקט כאן, מתחילה אמרו יש בו ממש וכנגד זה אמרו אין בו תועלת וכשדחה אותם למחר אמרו אין בו תקוה, וצ"ב.

ונראה הביאור, דהנה גבי משה כתיב (לעיל ט, ח) ויאמר אליהם משה עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם ופירש"י כתלמיד המובטח לשמוע מפי רבו, אשרי ילוד אשה שכך מובטח שכל זמן שהיה רוצה היה מדבר עם השכינה ע"ש, ומבואר דדרגת נבואתו היתה שבכל זמן היה שואל את המקום כפי רצונו, ולעומת זה גבי בלעם כתיב (להלן כד, ד) נפל וגלוי עינים ופירש"י שאין נראה עליו אלא בלילה, ע"כ. והנה לעיל כתב רש"י (פסוק ד) ששאלו מואב לזקני מדין שנתגדל מנהיגם של אלו במדין, מה מדתו של מנהיג זה, אמרו להם אין כוחו אלא בפיו, אמרו אף אנו נבא עליהם באחד שכחו בפיו, ע"כ. אמנם אם אותו שיביאו שוה בכוחו לכח משה הרי מה יתרון להם ברצונם להכניע את ישראל דמאן יימר מי יגבר על מי, ונראה דמוכרח שסברו כי בלעם כוחו רב ממשה ובכך ינצחנו, ואחר שנבואת משה היא באופן ששואל בכל שעה הרי שנביא הגדול הימנו הוא זה שאין צריך אף לשאול רק שמעצמו יודע דעת עליון, ומעיקרא סברו דאפשר וזוהי דרגת נבואת בלעם, ומעתה א"ש היטב, דמתחילה אמרו אם יבא עמנו יש בו ממש, כלומר אם יבא תיכף קודם שישאל יש בו ממש כנגד משה שצריך לשאול, ואם ידחנו אין בו תועלת, היינו כיון שדוחה הר"ז משום שצריך לשאול, וא"כ שוה הוא בכוחו למשה ומה תועלת יש בו דאין ודאות שיגבר על משה, וכיון שאמר לינו פה הלילה אמרו אין בו תקוה והניחוהו והלכו. והוא משום דנתברר כעת שאף לשאול בכל זמן אין בכוחו ורק בלילה נראה עליו, נמצא שפחות הוא ממשה ואין כל תקוה שיגבר על משה לפיכך הניחוהו והלכו להם.

מקור: הגר"א